

## ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ՝ ՀԱՏՈՒԿ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ

1. Հատուկ մանկավարժությունը որպես գիտություն, բնագավառները և միջառարկայական կապերը:
2. Հատուկ մանկավարժական մտքի զարգացումը ՀՀ-ում:
3. Հատուկ մանկավարժության առարկան, խնդիրները և ժամանակակից մարտահրավերները:
4. Հատուկ մանկավարժական հասկացությունների համակարգը և դրանց արդիականացման անհրաժեշտությունը:
5. Հատուկ մանկավարժության հետազոտության մեթոդները և հիմնական սկզբունքները:
6. Լ.Ս. Վիգոտսկու տեսությունները հատուկ մանկավարժության մեջ:
7. Հոգեֆիզիկական զարգացման խանգարումների առաջացման պատճառները և դասակարգման մոդելները. ՖՄԴ, ՀՄԴ-10:
8. Տեսողության խանգարումների դասակարգումը:
9. Լսողության խանգարումների դասակարգումը:
10. Մտավոր զարգացման խանգարումների դասակարգումը:
11. Ուսումնական ունակությունների յուրահատուկ խանգարումների դասակարգումը:
12. Հուզականային ոլորտի և վարքի խանգարումների դասակարգումը:
13. Զարգացման ընդհանուր խանգարումների դասակարգումը:
14. Խոսքի խանգարման տեսակները և դասակարգումը:
15. Բազմակի խանգարում ունեցող երեխաներ: Հոգեֆիզիկական զարգացման առանձնահատկությունները և ուսումնադաստիարակչական աշխատանքների բովանդակությունը:
16. Հատուկ մանկավարժական աջակցության նպատակը, խնդիրները և հիմնական սկզբունքները:
17. Մանկավարժահոգեբանական գնահատման, խորհրդատվության, շտկողադաստիարակչական և կանխարգելիչ միջոցառումների դերը հոգեֆիզիկական զարգացման խանգարումներ ունեցող անձանց համար:
18. Զարգացման խանգարումներ ունեցող երեխաների ուսուցման և դաստիարակության համակարգը ՀՀ-ում:

19. Հատուկ և ներառական դպրոցների մանկավարժական գործընթացների, կրթական մոդելների նմանություններն ու տարբերությունները (համեմատական վերլուծություն) :
20. Ներառական դպրոցում սովորող երեխաների հոգեբանամանկավարժական և սոցիալական հարմարվողականության հիմնահարցերը:
21. Հոգեֆիզիկական զարգացման խանգարումներ ունեցող երեխաների դասի առջև դրվող հիմնական պահանջները:
22. Նախաայբբենական շրջանի դերը զարգացման խանգարումներ ունեցող երեխաների ուսուցման գործընթացում:
23. Նախադպրոցական դաստիարակության նշանակությունը հոգեֆիզիկական զարգացման խանգարումներ ունեցող երեխաների հետագա գործունեության համար:
24. Դասագրքերի հետ տարվող աշխատանքի նշանակությունը հոգեֆիզիկական զարգացման խանգարումներ ունեցող անձանց ուսումնադաստիարակչական գործընթացներում և կյանքում:
25. Սոց. կենցաղային կողմնորոշման առարկայի դերն ու նշանակությունը հոգեֆիզիկական զարգացման խանգարումներ ունեցող երեխաների ուսումնադաստիարակչական և սոցիալականացման գործընթացներում:
26. Մասնագիտական կողմնորոշման դերն ու նշանակությունը հոգեֆիզիկական զարգացման խանգարումներ ունեցող երեխաների սոցիականացման համար:
27. Բրայլյան համակարգի ստեղծման պատմությունը և դերը տեսողության խանգարումներ ունեցող անձանց ուսումնադաստիարակչական և սոցիալականացման գործընթացներում:
28. Մտավոր զարգացման խանգարումներ ունեցող երեխաների ուսուցման և դաստիարակության մեթոդները:
29. Մատնախոսություն և ժեստերի լեզու:
30. Հոգեֆիզիկական զարգացման խանգարումներ ունեցող երեխաների խաղային, աշխատանքային և ուսումնական գործունեության առանձնահատկությունները և նշանակությունը նրանց հետագա զարգացման համար:
31. Գործնական դասերի նշանակությունը, դաստիարակության հիմնական ուղղությունները հոգեֆիզիկական զարգացման խանգարումներ ունեցող երեխաների ուսումնադաստիարակչական գործընթացներում:
32. Հոգեֆիզիկական զարգացման խանգարումներ ունեցող սովորողների դպրոցական ապահարմարվողականության հիմնախնդիրները :

33. <<Զգայական ինտեգրացիա>> հասկացությունը և նշանակությունը զարգացման խանգարում ունեցող երեխաների ուսուցման, դաստիարակության և սոցիալական հարմարվողականության գործընթացներում:
34. Ընտանիքի դերը հոգեֆիզիկական զարգացման խանգարումներ ունեցող երեխաների ներուկականության գործընթացներում:
35. Մանկավարժական էթիկայի նշանակությունը հատուկ կրթության ոլորտում:

### Առաջարկվող գրականության ցանկ

1. Հարությունյան Մ., Զգայական ինտեգրման մասին, Ուսումնամեթոդական ձեռնարկ, Էդիթ Պրինտ, Երևան, 2024
2. Մուրադյան Ս., Թադևոսյան Է., Ազատյան Թ., Զարգացման բազմակի խանգարումներ ունեցող սովորողներ: Աջակցման աշխատանքների բովանդակությունը, կազմակերպման առանձնահատկություններն ու ռազմավարությունները, Մեթոդական ուղեցույց, Ձեռնարկ մանկավարժների համար, Երևան, 2024
3. Կարապետյան Լ., Երեխաների Եւ Դեռահասների Զարգացման, Վարքային Եւ Հուզական Խանգարումների Վաղ Հայտնաբերումը, Գնահատումը, Ուղղորդումը Եւ Հետագա Վերահսկողությունը Առողջության Առաջնային Պահպանման Օղակում, ուսումնամեթոդական ձեռնարկ, Երևան, 2024
4. Մանուկյան Ա., Վարքային խանգարումներ ունեցող երեխաների ներառումն ուսումնական գործընթացում, Մեթոդական ուղեցույց, Ձեռնարկ մանկավարժների համար, Երևան, 2024
5. «Ինչպես խթանել ներառումը նախադպրոցական ուսումնական հաստատություններում», Մեթոդական ուղեցույց, Ձեռնարկ, Սվաջյան Ա.Հ., Ադամյան Հ.Ա., Ազատյան Թ.Յու., Ազատյան Ռ.Ն., Բաբայան Լ.Ա., Թադևոսյան Է.Ռ., Հարությունյան Մ.Ռ., Մանուկյան Ա.Տ., Մուրադյան Ս.Վ., Օհանյան Հ.Վ.-Հանրապետական մանկավարժահոգեբանական կենտրոն, Երևան, 2020, 187 էջ համահեղինակ:
6. Ներառումը նախադպրոցական ուսումնական հաստատությունում Խաղեր և վարժություններ Մեթոդական ուղեցույց ձեռնարկ, Սվաջյան Ա.Հ., Ադամյան Հ.Ա., Օհանյան Հ.Վ., Թադևոսյան Է.Ռ., Բաբայան Լ.Ա., Ազատյան Ռ.Ն., Մուրադյան Ս.Վ., Ազատյան Թ.Յու., Հարությունյան Մ.Ռ., Մանուկյան Ա.Տ.-Հանրապետական մանկավարժահոգեբանական կենտրոն, Երևան, 2021, 216 էջ, համահեղինակ:

7. Արդյունավետ հարմարեցումներ, որակյալ կրթություն, Մեթոդական ուղեցույց, ձեռնարկ, Սվաքյան Ա.Հ., Ազատյան Թ.Յու., Բաբայան Լ.Ա., Թադևոսյան Է.Ռ., Հարությունյան Մ.Ռ., Մանուկյան Ա.Տ., Մուրադյան Ս.Վ. Ադամյան Հ.Ա., Օհանյան Հ.Վ.-Հանրապետական մանկավարժահոգեբանական կենտրոն, Երևան, 2022, 142 էջ, համահեղինակ:
8. Hovyan, G., Harutyunyan, M., Saratikyan, L., Muradyan, S., Marukyan, V., & Grigoryan, G. (2025). ENHANCING PEDAGOGICAL-PSYCHOLOGICAL SUPPORT AND FUNCTIONAL ASSESSMENT IN ARMENIAN EDUCATIONAL SETTINGS: TOWARD AN INCLUSIVE MODEL. *South Eastern European Journal of Public Health*, 2603–2609. <https://doi.org/10.70135/seejph.vi.5537>
9. Harutyunyan M., Saratikyan L., THE EFFECTS OF GAME-BASED LEARNING ACTIVITIES ON VOCABULARY FORMATION AND EXPANSION IN LEARNERS WITH MODERATE INTELLECTUAL, DISABILITIES», *Migration Letters*, Volume: 21, No:S3, SCOPUS.ISSN: 1741-8984 (Print) ISSN: 1741-8992, 1098-1109 p, 2024
10. Harutyunyan M., PERCEPTIONS OF GENERAL EDUCATION TEACHERS WORKING IN INCLUSIVE SCHOOLS IN ARMENIA: A PRELIMINARY STUDY, *3Pedagogika / Pedagogy* 2024, t. 153, Nr. 1, / Vol. 153, No. 1, ISSN 1392-0340 (Print)ISSN 2029-0551 (Online) <https://doi.org/10.15823/p.2024.153.>, 2024
11. Saratikyan L., Harutyunyan M., Hovyan G., Muradyan S., Marukyan V., Evaluating The Effectiveness Of Recently Introduced Tools In Enhancing Pedagogical And Psychological Support For Students With Intellectual Disabilities, *Educational Administration: Theory and Practice.*// Vol. 30 No. 4 (2024): In-Press. Published: Apr 6, 2024..Lilit Saratikyanet al./ *Kuey*, 30(4), 1428
12. Saratikyan L., Harutyunyan M., Harutyunyan Z., Hovyan G.,, Marukyan V., Muradyan S., Karapetyan L., Analysis Of Challenges In Delivering Pedagogical And Psychological Support To Students With Intellectual Disabilities In Mainstream Educational Environments, *Library Progress International* Vol.44 No.3, Jul-Dec 2024: P. 27046-27065
13. Zaruhi Harutyunyan, THE ANALYSIS OF POSTURAL DYSFUNCTION OF CHILDREN WITH CEREBRAL PALSY IN ELEMENTARY SCHOOLS FROM THE OCCUPATIONAL THERAPY PERSPECTIVE, *Armenian Journal of Special Education*, Yerevan 2024
14. Бородулина С.Ю. (2004) Коррекционная Педагогика. Ростов На Дону
15. Власова Т.А., Певзнер М.С. (1973) О Детях С Отклонениями В РазвитиИ. Москва
16. Выготский Л.С. (1983) Собрание Сочинений, Москва
17. Гулевич И.М., Тиганова Л.И. (2003) К Проблеме Интеграции (Программа Подготовки), Москва

18. Катаева А.А., Стребелева Е.А. (1998) Дошкольная Олигофренопедагогика, Москва
19. Кулемина Ю.В. (2008) Основы Специальной Педагогики И Психологии, Москва
20. Лапшин В.А., Пузанов Б.П. (1990) Основы Дефектологии, Москва
21. Назарова Н.М. (2003) Закономерности Развития Интеграции Как Социального Педагогического Феномена// Москва
22. Пузанова Б.П. (2000) Обучение Детей С Нарушениями Интеллектуального Развития (Олигофренопедагогика), Москва
23. Шиф Ж.И (1997) Особенности Умственного Развития Учащихся Во Вспомогательной Школе, Москва
24. Рубинштейн С.Я. (1988) Психология Умственно Отсталого Школьника, Москва
25. Подласый И.П. (2002) Курс Лекций По Коррекционной Педагогике, Москва
26. Пузанов Б.П. (1998) Коррекционная Педагогика, Москва
27. Гаркуши Ю.Ф., (2003) Ребенок. Раннее Выявление Отклонений В Развитии Речи И Их Преодоление , Москва
28. Лубовского В.И (2000) Специальная Психология, Москва

#### **Համացանցային հղումներ**

1. <https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?DocID=149836>
2. <https://www.arlis.am/documentview.aspx?docID=1896>
3. <https://www.arlis.am/documentview.aspx?docID=60503>
4. <https://www.arlis.am/documentview.aspx?docID=64762>
5. [https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR\\_Translations/arm.pdf](https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/arm.pdf)
6. <https://www.ombuds.am/am/site/Activity/32>
7. <https://www.unicef.org/armenia/media/3411/file>
8. <https://www.unicef.org/armenia/media/3501/file/>